

hil scit aliquis quod ejus anima ignoret. Sed Christus, secundum omnium concessionem, omnia scit. Ergo anima ejus omnia scit. Ad id vero quod dicunt: Si scit omnia, igitur scit creare mundum, vel seipsum; respondemus, quod scientiam habet creandi mundum, sed non potentiam, & creandi animam; & scit quomodo Deus ipsam creavit. Habet scientiam ergo sui creatæ, non sui creandæ: quia non est creanda, sed creata.

Quare Deus non dedit illi potentiam, ut scientiam.

SI vero queritur, quare Deus non ei dederit potentiam faciendi omnia, ut scientiam; responderi potest, quia naturaliter capax est scientiæ; & ideo ei id congrue datum est sine mensura, cujus ipsa naturaliter capax est. Non est autem ei datum posse facere omnia quæ Deus fecit, ne anima omnipotens, & per hoc Deus putaretur. Verumtamen forte nec potentiam faciendi omnia ei Deus præstare potuit, etsi potentiam faciendi aliqua quæ (1) potest non facere. Scit igitur & anima Christi omnia quæ scit in Verbo Dei; quod liquidius, & præsentius omni creatura contempletur, ut ei unita: in quo etiam Angeli, & quæ Dei sunt, & quæ futura sunt, cognoscunt.

Quomodo intelligenda sunt verba (a) Ambrosii super Lucam.

SED si anima illa non habet tantam potentiam quantum & Deus, nec homo assumptus quantum & Deus, quomodo ergo intelligitur illud Ambrosii (Bedæ) super Luc. ubi Angelus de nascituro Filio Virginis ait (cap. 1. 32.) „Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur? Non ideo (inquit) erit magnus, quod ante partum virginis magnus non fuerit; sed quia potentiam quam Dei Filius naturaliter habet, homo erat ex tempore accepturus, ut una sit persona homo, & Deus.“ Ecce aperte dicit, quod homo erat accepturus ex tempore potentiam quam habuit Dei Filius naturaliter. Sed si homo accepturus illam potentiam erat, ergo vel persona, vel natura hominis. Sed persona non: quia semper habuit, & habet. Ergo natura. Si natura, ergo anima. Nam de carne constat quod accipere non posset. Ad quod dicimus, illud esse accipiendum de persona, sed non in quantum est Dei, immo in quantum est hominis persona. Una est enim persona Dei, & hominis, Filii Dei, & Filii hominis: quæ in quantum est Dei persona, semper naturaliter omnipotentiam habuit; sed in quantum est hominis, non semper fuit. Illa ergo persona quæ semper fuerat Dei, futura erat hominis persona: & secundum hoc quod futura erat hominis persona, acceptura erat ex tempore potentiam quam naturaliter, & semper habuerat, in quantum Dei persona. Secundum hanc distinctionem, illud, & similia sane accipi possunt. Quæ distinctio in pluribus questionum articulis est necessaria adversus quorundam perplexam verborum. Sed cum de rebus constat, in verbis frustra habetur controversia.

DIVISIO TEXTUS.

POSTquam determinavit Magister de plenitudine perfectionis Christi quantum ad gratiam, & scientiam, hic comparat perfectionem Christi, secundum quod est homo, ad perfectionem divinam: & dividitur in duas partes. Primo comparat perfectionem animæ Christi ad perfectionem divinam quantum ad scientiam; secundo quantum ad potentiam, ibi: Si vero queritur, quare Deus non dedit ei potentiam faciendi omnia, ut scientiam; responderi potest, &c. Prima dividitur in duas. Primo movet questionem; secundo determinat eam, ibi: Quibusdane placet quod nec parent cum Deo habeat scientiam. Et hæc pars dividitur in duas. Primo ponit determinationem aliorum; secundo determinationem suam, ibi: Quibus respondentes dicimus. Et circa hoc tria facit. Primo respondet ad questionem, & solvit rationes pro prima determinatione positas; secundo confirmat suam determinationem tunc per rationem ab aliis inductam, quæ est contra eos, ibi: Illud vero Apostoli quod inducunt... pro nobis facit: tunc etiam per auctoritatem, ibi: Fulgentius etiam in sermone quodam multa inducit: tum ex ratione, tum ex auctoritate.

tionem, ibi: Quod etiam ex ratione ostendi potest. Tertio docet evitare quoddam inconveniens, ad quod illi inducebant, si anima Christi omnia sciret, ibi: Ad id vero quod dicunt... respondemus. Si vero queritur, quare Deus non dedit ei potentiam faciendi omnia, ut scientiam; responderi potest, &c. Hic comparat animam Christi ad Deum secundum potentiam, & tria facit. Primo determinat veritatem; secundo objicit in contrarium, ibi: Sed si illa anima non habet tantam potentiam quantum & Deus... quomodo ergo intelligitur illud Ambrosii? tertio solvit, ibi: Ad quod dicimus.

QUÆSTIO I.

HIC queruntur quatuor. Primo. Quam scientiam habuit: & quia habuit divinam, & humanam, de divina in I. Lib. dictum est. Propter hoc secundo queritur de perfectione humanæ scientiæ ipsius, qua videt Verbum. Tertio. De perfectione scientiæ ipsius, qua videt res in proprio genere. Quarto. De ipsius potentia.

AR.

(1) Al. quæ non potest facere. quam ipsi Christo beatus assignat Apostolus: dicens (ad Coloss. 11.) In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. Si enim non ad mensuram accipit Spiritum sapientiæ, & scientiæ, necesse est ut omnes thesauros sapientiæ, & scientiæ habeat. Quod si ei aliquid ejus plenitudinis demitur, consequens est ut ad mensuram accepisse Spiritum prædicetur. Ubi autem Spiritus non est mensura, necesse est ut plena sit Divinitatis immensa notitia. Quod etiam ratione, &c. Ex EDIT. P. NICOL. (a) Sive potius Bedæ hom. xxxiii. ut in Magistri novis exemplaribus corrigitur ac reponitur ad marginem: in Ambrosio enim nihil tale habetur; etsi ex illo simul cum verbis Bedæ Glossa refert. Sic Ambrosius porro tantum: Etiam de Joanne dictum est: Hic erit magnus; sed ille quasi homo magnus, hic quasi Deus magnus.

ARTICULUS I.

Utrum in Christo sit aliqua scientia creata.

III. P. quest. ix. art. 1. 2. 3. & 4.

1. AD primum sic proceditur. Videtur quod in Christo non sit aliqua scientia creata. Ubi enim est cognitio perfecta, non est opus cognitione imperfecta; sicut qui scit aliquid per demonstrationem, non indiget scire illud per syllogismum dialecticum. Sed omnis cognitio creata, est imperfecta respectu scientiæ divinæ. Ergo cum in Christo sit scientia Dei increata, videtur quod non oportet ponere in ipso aliquam aliam scientiam.

2. Præterea. Luminare minus offuscatur per luminare majus. Sed scientia non solum se habet ut lux, sed ut luminare illuminans. Ergo scientia minor offuscatur per scientiam majorem; & ita scientia creata non debet esse in eodem cum scientia increata Dei.

3. Præterea. Omnis perfectio est nobilior perfectibili. Sed omnis scientia est perfectio scientis. Cum igitur nihil creatum sit nobilior anima Christi, nulla creata scientia est in eo.

Sed contra. Plus convenit natura sensitiva, & intellectiva in homine, quam natura divina, & humana in Christo. Sed cognitio intellectiva in homine non excludit sensitivam, quæ est minus perfecta. Ergo nec divina cognitio in Christo excludit humanam.

Præterea. Non est substantia sine sua operatione, ut dicit Damascenus (Lib. II. cap. xxiii.) & Philo. (II. de cæl. & mund. text. xvii.) Sed in Christo est intellectus creatus, scilicet anima rationalis. Ergo & cognitio creata, quæ est ejus operatio.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod si est in eo aliqua cognitio creata, illa non sit habitus, sed actus tantum. Ad Heb. 11. dicit Glossa, (a) quod natura mentis humanæ (1) in Christo nihil est altius, vel excellentius. Sed quædam creaturæ propter sui perfectionem non indigent aliquo habitu ad cognoscendum, sicut Angeli, ut dicit Maximus super cæl. Hierar. Dionysii. Ergo multo minus anima Christi.

2. Præterea. Anima Christi est nobilior quam intellectus agens alicujus alterius hominis. Sed intellectus agens non facit operationem suam mediante habitu aliquo. Ergo nec anima Christi aliqua habituali scientia cognoscit.

3. Præterea. Vires naturales non exeunt in actum mediante habitu, sicut patet in calore ignis; similiter nec Deus. Sed anima Christi magis accedit ad Dei similitudinem quam aliqua res creata. Ergo & ipsa non habet operationem cognitionis mediante habitu aliquo.

Sed contra. Christus assumpsit integre naturam nostram. Sed de integritate naturæ est intellectus possibilis. Ergo assumpsit intellectum possibilem. Sed possibilis intellectus non intelligit perfecte, nisi perficiatur aliquo habitu. Ergo cum Christus perfecte intellexerit, in eo fuit habitualis scientia.

Præterea. Christus vere dormivit; nec tunc aliquid amisit eorum quæ scivit. Cum ergo scientia

(1) Al. additur naturæ. (2) Al. alio. Nicolai: mediante aliquo alio, ille alius magis, &c. Ex EDIT. P. NICOL. (a) Verus manuscripta, non vero moderna, ubi dicitur tamen per Angelis.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod anima Christi mediante aliquo habitu non cognoverit Verbum. Ad cognitionem enim non requiritur aliud nisi ut cognoscibile cognoscenti uniatur. Sed Verbum unitum est animæ Christi non mediante aliquo habitu. Ergo cognovit Verbum non per aliquem habitum.

2. Præterea. Habitus scientiæ consistit ex speciebus, quæ sunt similitudines rerum cognitarum. Sed anima Christi non videt Verbum per aliquam similitudinem, sed per seipsum. Ergo non cognoscit ipsum per aliquem habitum creatum.

3. Præterea. Propter quod unumquodque, illud magis. Igitur si cognoscit anima Christi Verbum mediante aliquo (2) habitu, ille habitus magis cognoscit Verbum, & erit ei magis proximus quam anima Christi; quod est inconveniens.

Sed contra. Gloria correspondet gratiæ. Sed in Christo fuit habitus gratiæ. Ergo & habitus gloriæ. Sed tota gloria consistit in visione Verbi, ut dicit Augustinus (super Psalm. xc.) Ergo anima Christi aliquo habitu cognoscit Verbum.

Præterea. Eiusdem naturæ est anima Christi, & anima nostra. Sed anima nostra non potest pertingere per naturalia sua ad videndum Deum. Ergo nec anima Christi; & ita oportet quod sit aliquid superadditum naturæ, quo videt Deum: ergo videt mediante aliquo habitu.

QUÆSTIUNCULA IV.

1. Uterius. Videtur quod oporteat alium habitum scientiæ ponere, quo cognoscit Verbum, & quo cognoscit res in Verbo. Verbum enim repræsentat res quæ in eo cognoscuntur, sicut speculum species in eo resultant. Sed qui videt speculum, non tantum imprimitur in eo similitudo speculi, sed etiam rerum similitudines in speculo resultant. Ergo & in eo qui videt res in Verbo, oportet ponere alium habitum specierum rerum visarum in Verbo, & ipsius Verbi.

2. Præterea. Omnis scientia est secundum assimilationem scientis ad rem scitam, ut dicunt Philosophi. Si igitur aliquis videt res alias in Verbo, oportet quod intellectus assimiletur illis rebus; & sic cum habitus cognitivus consistat in prædicta assimilatione, quæ est per species intellectuales, sequitur idem quod prius.

3. Præterea. Ponamus quod aliquis videns in Verbo, desinat videre Verbum (sicut Paulo contingit, ut dicitur) constat quod iste non obliviscitur eorum quæ vidit in Verbo. Ergo cognoscit ea non in Verbo quia non vidit Verbum: ergo cognoscit ea in speciebus propriis; & sic idem quod prius.

Sed contra. Ubi unum propter alterum, ibi tantum unum, ut dicit Philosophus (III. Topicor. cap. 111.) Sed qui videt res in Verbo, non cognoscit eas nisi per Verbum cognitum. Ergo non est ibi nisi unus habitus.

Præterea. Ubi est unus actus, non sunt plures habitus. Sed eodem actu cognoscit anima Verbum, & ea quæ videt in Verbo. Ergo non est ibi quantum ad hoc diversus habitus.

QUÆS.

QUÆSTIUNCULA V.

1. Ulterius. Videtur quod præter hanc scientiam qua cognoscit res in Verbo, non habeat aliam scientiam (3) de rebus. Unius enim, & secundum idem, & respectu ejusdem, est tantum una perfectio. Sed Christus secundum humanam naturam habet cognitionem in Verbo de rebus creatis. Ergo ipse secundum humanam naturam non habet earundem rerum aliam cognitionem, vel scientiam.

2. Præterea. I. Corinth. xiiii. 10. *Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.* Sed cognitio qua cognoscuntur res in Verbo, est perfecta respectu alterius modi cognitionis rerum. Ergo cum ipsa non est alia in Christo cognitio.

3. Præterea. Propter hoc quod Christus habet visionem comprehensoris, non ponitur in eo fides, quæ est viatoris cognitio divinorum. Sed scientia rerum in Verbo, est propria comprehensoris. Ergo cum ea non oportet ponere aliam cognitionem quæ competit viatoribus.

Sed contra. Cognitio matutina in Angelis, qua cognoscunt res in Verbo, non excludit vespertinam, qua cognoscunt res in propria natura. Sed anima Christi perfectior est in cognoscendo quam aliquis Angelus. Ergo & ipsa habet duas cognitiones.

Præterea. Plus distat à perfectione cognitionis in Verbo cognitio sensitiva quam cognitio intellectiva in proprio genere. Sed cognitio in Verbo non excludit in Christo sensitivam cognitionem. Ergo multo minus cognitionem rerum in proprio genere.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod cum in Christo sit una persona, & duæ naturæ, considerandum est, utrum ea quæ attribuuntur Christo, pertineant ad rationem personæ, vel ad rationem naturæ. Et si quidem ad rationem personæ, sic oportet in Christo illud tantum unum ponere, sicut unum tantum esse unum suppositum, una hypostasim, & sic de aliis. Si autem pertinet ad naturam, aut ad altera tantum, aut ad utramque. Si ad alteram tantum, sic iterum est unum tantum, sicut una immensitas, & una anima. Si autem ad utramque, sic quia naturæ in Christo sunt integræ, oportet ponere talia esse duo, sicut duas voluntates, duo libera arbitria. Unde cum scientia pertineat ad divinam naturam, & humanam oportet in Christo ponere duas scientias, unam creatam, & aliam incretam.

Ad primum ergo dicendum, quod scientia est de his quæ consequuntur humanam naturam secundum animam, quæ est pars ejus: unde licet in Christo sit scientia divina, quæ est perfectissima; tamen ea non formaliter perficitur humana natura: & ideo oportet creatam cognitionem, vel scientiam in ea ponere.

Ad secundum dicendum, quod diversa luminaria per radios suos sunt nata informare easdem res, & sunt ejusdem rationis in illuminando: unde effectus minoris lucis non perficitur, quia sensus repletur luce majori. Sed scientia creata, & increata non sunt unius rationis, nec idem informant; & ideo non est simile.

(3) *Al. in rebus. (4) Al. unum.*

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse dignius alio secundum quid, quod est indignius simpliciter; sicut etiam color corporis Christi secundum quid est dignior ipso corpore, in quantum se habet ad ipsum sicut actus ad potentiam, cum sit forma accidentalis ipsius; tamen corpus Christi est dignius simpliciter: & similiter se habet scientia creata ad animam Christi.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod nulla potentia passiva potest in actum exire, nisi completa per formam activi, per quam fit in actu: quia nihil operatur nisi secundum quod est in actu. Impressiones autem activorum possunt esse in passivis dupliciter. Uno modo per modum passionis, dum scilicet potentia passiva est in transmutari: alio modo per modum qualitatis, & formæ, quando impressio activi jam facta est connaturalis ipsi passivo; sicut etiam Philosophus in prædicamentis (cap. de qualitate) distinguit passionem, & passibilem qualitatem. Sensus autem potentia passiva est, quia non potest esse in actu omnium ad quæ se extendit sua operatio per naturam potentie: non enim potest esse aliquid quod actu habeat omnes colores: & sic patiendo à coloribus fit in actu, & eis assimilatur, & cognoscit eos. Similiter etiam intellectus est cognoscitivus omnium entium: quia ens, & (4) verum convertuntur, quod est objectum intellectus. Nulla autem creatura potest esse in actu totius entitatis, cum sit ens finitum: hoc enim solius Dei est, qui est fons omnium entium, omnia quodammodo in se præhabens, ut dicit Dionysius (cap. v. de div. Nom.) & ideo nulla creatura potest intelligere sine aliquo intellectu, qui sit potentia passiva, id est receptiva: unde nec sensus, nec intellectus possibilis operari possunt, nisi per sua activa perficiantur, vel moveantur. Sed quia sensus non sentit nisi ad præsentiam sensibilis, ideo ad ejus operationem perfectam sufficit impressio sui activi per modum passionis tantum. In intellectu autem requiritur ad ejus perfectionem quod impressio sui activi sit in eo non solum per modum passionis, sed etiam per modum qualitatis, & formæ connaturalis perfectæ: & hanc formam habitum dicimus. Et quia quod est naturale, firmiter manet; & in promptu est homini uti sua naturali virtute, & est eidem delectabile, quia est naturæ conveniens: ideo habitus est difficile mobilis, sicut scientia; & eo potest homo uti cum voluerit, & reddit operationem delectabilem. Sicut autem in sensu visus est duplex activum: unum quasi primum agens, & movens, ut lux; aliud quasi movens motum, sicut color factus sensibilis actu per lucem: ita in intellectu est quasi primum agens lumen intellectus agentis; & quasi movens motum, species per ipsum facta actu intelligibilis: & ideo habitus intellectivæ partis conficitur ex lumine, & specie intelligibili eorum, quæ per speciem cognoscuntur. Quia igitur intellectus Christi perfectissimus fuit in cognoscendo, oportebat quod in Christo habitus esset quo cognosceret; ut sic impressio activi non solum esset in ipso per modum passionis, sed etiam per modum formæ.

Ad primum ergo dicendum, quod homo indiget ad intelligendum lumine intellectuali & in naturali cognitione rerum naturalium, ut per ipsum fiat in-

intelligibiles actu, cum sint intelligibiles in potentia, & in cognitione supernaturali, ut per lumen infusum ad ea quæ sunt supra se elevetur. Angelus autem non indiget habitu in cognitione naturali, quia non abstrahit à phantasmatibus species, sed habet eas innatas; indiget tamen eo in cognitione supernaturali: unde dicitur Job xxv. 3. *Numquid est numerus militum ejus, & super quem non (5) fulget lumen illius?* Et ideo Angeli in cognitione naturali non indigent habitu, (6) secundum quod ad habitum requiritur lumen; exigitur autem secundum quod requiritur species rerum, propter hoc quia habent esse limitatum: unde dicitur in Libro de causis (prop. x.) quod omnis intelligentia est plena formis. Anima autem Christi, quod sit superior Angelis, non habet ex natura animæ, quia sic quælibet anima esset superior Angelo; sicut nec corpus ejus habet ex natura corporis quod sit nobilior nostris animabus: sed habet ex unione. Unde omnia quæ superadduntur à Deo in anima Christi, & in Angelis, sunt eminentius in anima Christi quam in Angelis.

Ad secundum dicendum, quod anima intellectiva comparatur ad res intelligendas dupliciter. Uno modo ut faciens eas intelligibiles actu: quia non omnes res, prout sunt in sua natura, sunt actu intelligibiles; sed solum res immateriales: unde & res materiales intelligibiles efficiuntur per hoc quod abstrahuntur à materia particulari, & à conditionibus ejus, ut sic quodammodo intellectui, qui immaterialis est, assimilentur. Alio modo comparatur ad res ut cognoscens eas; & secundum hoc oportet quod sit similis ipsis rebus, ut per propriam rationem cujuslibet rei de ea determinatam cognitionem habeat. Ad hoc autem quod aliquid assimilet (7) sibi multa, sufficit quod habeat in actu illam solam formam secundum quam dicitur esse similitudo; sicut per calorem, ignis multa sibi assimilat: sed ad hoc quod aliquid sit simile multis, oportet quod actu omnium illorum multorum formas habeat; sicut si in pariete sint diversarum rerum similitudines. Et ideo anima intellectiva potest facere omnia intelligibilia per unam naturam luminis quam actu habet, sine hoc quod aliquid aliud ab alio recipiat: & ideo potentia qua hæc efficit, est simpliciter activa, & dicitur intellectus agens, qui non operatur aliquo habitu mediante. Sed cum essentia animæ sit limitata, non potest per eam assimilari omnibus quidditatibus rerum intellectarum: unde oportet quod ista assimilatio compleatur per hoc quod aliquid aliunde recipit: & ideo potentia qua perficitur, quasi passiva est, secundum quod omne recipere dicitur pati, & vocatur possibilis intellectus qui operatur aliquo habitu mediante. Quamvis autem possibilis intellectus in Christo sit nobilior simpliciter ex unione, quam intellectus agens in nobis, tamen non est nobilior ex ratione potentie; sicut nec sensus ejus nobilior est intellectu nostro ex ratione potentie. Unde non sequitur quod si intellectus agens in nobis non est subjectum alicujus habitus, nec possibilis intellectus in Christo.

Ad tertium dicendum, quod potentie naturales operantur circa aliqua determinata: unde possunt secundum naturam suam esse in actu simpliciter respectu illorum: & ideo non oportet quod eis aliquid addatur ad producendum suum effectum. Sed anima humana habet operationem circa ens simpliciter.

(5) *Vulgata, surgit. (6) Al. secundum quod requiritur species rerum, &c. intermediis omissis.*

(7) *Al. deest sibi.*

ter: & ideo cum habeat possibilitatem in suo esse, oportet quod ejus possibilitas perficiatur per aliquid additum, ad hoc quod operetur.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod habitus scientiæ ex duobus constat, ut dictum est; scilicet ex lumine intellectuali, & ex similitudine rei cognitæ. In cognitione autem qua anima Christi, vel quælibet anima videt Verbum per essentiam, non potest esse habitus quantum ad speciem, quæ sit similitudo cogniti: cum enim omne quod recipitur in aliquo, sit in eo per modum recipientis; essentia divini similitudo non potest in aliqua creatura recipi, quæ perfecte repræsentet ipsam, propter infinitam distantiam creaturæ ad Deum: & inde est quod illud quod est in Deo unum & simplex, creaturæ diversis formis, & perfectionibus repræsentant, unaquaque earum deficiente à perfecta repræsentatione divini essentia. Similitudo autem alicujus rei recepta in vidente non facit eum videre rem illam, nisi perfecte eam repræsentet; sicut similitudo coloris in oculo existens, non facit videre lucem perfectam, quia in colore non est nisi quædam obumbrata participatio lucis. Et ideo quicumque intellectus cognosceret Verbum per similitudinem aliquam, non diceretur videre essentiam Verbi. Et ita patet quod anima Christi, & quælibet alia anima quæ videt Verbum per essentiam, non videt ipsum mediante aliqua similitudine. Similiter non potest ex parte luminis in illa visione esse habitus quantum ad effectum lucis intellectualis, cujus est intelligibilia facere in actu: quia res immateriales secundum se sunt intelligibiles in actu: sed oportet quod sit ibi quantum ad alium effectum, qui est perficere intellectum possibilem ad cognoscendum, quod in nobis faciunt species illuminatæ lumine intellectus agentis. Sed quia illa visio excedit omnem facultatem naturæ creatæ, ideo ad illam visionem non sufficit lumen naturæ, sed oportet ut superaddatur lumen gloriæ.

Ad primum ergo dicendum, quod non eadem est unio qua unitur Verbum animæ Christi in persona, & qua unitur ei ut visibile videnti: quia unitur corpori in persona, non tamen videtur à corpore. Et ideo licet in unione illa qua unitur anima Verbo in persona, non cadat aliquod medium; non tamen oportet quod in visione non cadat aliquod medium: non quidem dico medium, sicut in quo videtur, ut speculum, vel species; sed sicut sub quo videtur, sicut lumen.

Ad secundum dicendum, quod habitus scientiæ non tantum consistit in speciebus, sed etiam in lumine, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod illud lumen non est quid subsistens, ut possit uniri Verbo quasi cognoscens Verbo; sed est illud quo assimilatur anima Verbo formaliter, ut possit in visionem Verbi; sicut in gratia est similitudo quædam animæ ad Deum; & hæc est nobilior anima secundum quid, & non simpliciter, ut dictum est.

SOLUTIO IV.

Ad quartam quæstionem dicendum, quod illud in quo aliquid videtur, est ratio cognoscendi illud quod